

به نام پروردگار مهربان

دستور زبان فارسی

دهم | یازدهم | دوازدهم

اولین کتاب موضوعی و درس به درس

دکتر کیوان نائیجی

نظارت محتوایی: شهریار قبادی

لقمه طلایه

مهروماه

فهرست

۷

واج

بخش ۱

- ۸ واج و هجای (درس ۶ - فارسی ۱۱)
- ۱۰ فرایندهای واجی / کاهش، افزایش (درس ۸، فارسی ۱۱)
- ۱۳ فرایندهای واجی / ابدال، ادغامی (درس ۱۴ و ۱۵، فارسی ۱۱)

۱۵

واژه

بخش ۲

- ۱۶ ساخت واژه (درس ۲، فارسی ۱۰ / درس ۱۱، فارسی ۱۱)
- ۲۳ واژه در زنجیرهٔ سخن (درس ۱، فارسی ۱۱)
- ۲۵ واژه در گذر زمان (درس ۳، فارسی ۱۰ / درس ۱۲، فارسی ۱۱)
- ۲۷ واژه‌های دو تلفظی (درس ۷، فارسی ۱۰)

۲۹

اسم

بخش ۳

- ۳۰ هسته و وابسته (دورهٔ اول متوسطه)
- ۳۳ وابسته‌های پیشین (درس ۹، فارسی ۱۱)
- ۳۷ وابسته‌های پسین (درس ۱۶، فارسی ۱۱)
- ۴۰ صفت‌های بیانی (درس ۱۱، فارسی ۱۱)
- ۴۴ وابستهٔ وابسته (درس ۸ و ۹، فارسی ۱۲)
- ۴۷ ضمیر، جهش ضمیری (دورهٔ اول متوسطه)

۵۱

فعل

بخش ۴

- ۵۲ ویژگی‌های فعل (دورهٔ اول متوسطه)
- ۵۵ فعل‌های مفعول و مسندپذیر (درس ۷، فارسی ۱۲)
- ۵۹ معلوم و مجهول (درس ۲، فارسی ۱۱)

بخش ۵ جمله

- ۶۳
جمله ساده و...، حروف پیوند (درس ۱۰، فارسی ۱۰ / درس ۱۶، فارسی ۱۲) ۶۴
شیوه ساده و بلاغی (درس ۱۶، فارسی ۱۱) ۶۷

بخش ۶ نقش دستوری

- ۶۹
نقش‌های اصلی (دوره اول متوسطه) ۷۰
نقش‌های تبعی (درس ۳، فارسی ۱۱) ۷۵

بخش ۷ حذف

- ۷۹
حذف به قرینه لفظی و معنوی (درس ۷، فارسی ۱۰ / درس ۱، فارسی ۱۲) ... ۸۰

بخش ۸ تشریح دستوری

- ۸۳
تشریح دستوری جمله‌های مهم ۸۵

بخش ۹ کنکورستان

- ۹۷
کنکور ۹۳ تا ۹۷ ۹۸

بخش ۱۰ آزمون‌های جامع

بخش ۱۱ پاسخ‌نامه

بخش ۱۲ تمرین‌های مهم کارگاه‌های کتب درسی

۱۲۱
۱۲۹
۱۶۸

بخش دوم

واژه

ساخت واژه

واژه‌ها

واژه‌ها از جهت ساختمان چهار نوع هستند:

۱ ساده: آن است که فقط از یک قسمت بامعنی ساخته شود. (غیر قابل تجزیه)

مثال: گل، باغ، تابستان، مژه، کوچه، رستم، تهمینه، دریا، نیایش

۲ وندي: آن است که از یک قسمت بامعنی و حداقل یک قسمت بی‌معنی تشکیل شود.

مثال: دریاها (دریا + ها) / پوش (پو + بن پویدن + ش)

۳ مرکب: از دو یا چند قسمت بامعنی ساخته شده است.

مثال: کارخانه (کار + خانه) / گلاب‌پاش (گل + آب + پاش)

۴ وندي-مرکب: از دو قسمت بامعنی و حداقل یک جزء بی‌معنی ساخته شده است.

مثال: مقدمه‌چینی (مقدم + ه + چین + ی) / برابر (بر + ا + بر)

- افعال در ساخت واژه اسم حضور ندارند. (فعال‌ها تقسیم‌بندی دیگری دارند)
- مصدرهای یک کلمه‌ای «وندی» هستند.

مثال: دیدن (دید + ن) / آمدن (آمد + ن)

- مصدرهای بیش از یک کلمه‌ای اگر قسمت اول آن‌ها اسم باشند، «وندی - مرکب» هستند.

مثال: درس + خواند + ن = درس خواندن / آشنا + ساخت + ن = آشنا

ساختن / یاد + داد + ن = یاد دادن / فراموش + کرد + ن = فراموش کردن

- «وند»‌ها را از نظر جای قرارگرفتن آن‌ها در ساختمان واژه، به سه نوع «پیشوند، میان‌وند و پسوند» تقسیم می‌کنند.

پیشوند	میان‌وند	پسوند
بادب	برابر	باغچه

◀ ۱۰ واژه برگزیده «ساده»

- پیشینه تاریخی واژه‌ها را نباید در نظر گرفت، بر همین اساس، این نوع واژه‌ها ساده به حساب می‌آیند:
ساربان، خلبان، شبان، ناودان، دستگاه، استوار، بنگاه، غنچه، دیوانه

◀ ۱۰ واژه‌های برگزیده «مرکب»

- مایه‌دار (مایه + دار)، گمنام (گم + نام)، سرنوشت (سر + نوشت)، تنگ‌حوصله (تنگ + حوصله)، پیشخوان (پیش + خوان)، پابرهنه (پا + برهنه)، نامه‌رسان (نامه + رسان)، آلبخارا (آلو + بخارا)، سرانجام (سر + انجام)، قلمرو (قلم + رو)

◀ ۱۰ واژه‌های برگزیده «وندی»

- فنی (فن + ی)، ماندنی (ماند + ن + ی)، چشمه (چشم + ه)، خانگی (خانه + ی)، زیبایی (زیب + ا + یی)، برومند (بر + اومند)، پوشه (پوش + ه)، روان (رو + ان)، شاگردانه (شاگرد + انه)، چینه‌دان (چین + ه + دان)

◀ ۱۰ واژه‌های برگزیده «وندی - مرکب»

- بناگوش (بن + ا + گوش)، نشست و برخاست (نشست + و + برخاست)، گمراهی (گم + راه + ی)، سه‌پایه (سه + پای + ه)، یک‌شبه (یک + شب + ه)، کشاکش (کش + ا + کش)، جوانه‌زدن (جوان + ه + زد + ن)، نیمه‌شب (نیم + ه + شب)، تکاپو (تک + ا + پو)، سربازگیری (سر + باز + گیر + ی)

شیوه ساخت واژه‌های «وندی - مرکب»

واژه مرکب + وند	واژه وندی + جزء معنی‌دار
جوان مرد + ی = جوان مردی	دانش + جو = دانشجو

۱۰ واژه برگزیده با پیش از یک «وند»

ناهماهنگی (نا + هم + ی)	بی‌مسئولیتی (بی + یت + ی)
نسنجیده (ن + ه)	همکاری (هم + ی)
بی‌ادبی (بی + ی)	کشتارگاه (ار + گاه)
ناشکیبا (نا + ا)	دانشگاه (ش + گاه)
هماوازی (هم + ی)	ستایشگری (ش + گر + ی)

پیشوندها

پیشوند	چگونگی ساخت	نوع	مثال
با	با + اسم	صفت	با ادب، با استعداد، با ایمان
بی	بی + اسم	صفت	بی‌ادب، بی‌سواد، بی‌درد
نا	نا + صفت	صفت	نامعلوم، نادرست، نامناسب
	نا + اسم	صفت	ناباب، ناکام، ناشکر، ناسپاس
	نا + بن فعل	صفت	ناشناس، نارس، نایاب، ناگوار
نـ	نـ + بن فعل	صفت	نسوز (پنبه نسوز)، نشکن
هم	هم + اسم	صفت	هم درس، هم وطن، هم خانه

پسوندها

پسوند	چگونگی ساخت	نوع	مثال
گر	اسم + گر	اسم (صفت شغلی)	آهنگر، آرایشگر، کوزه‌گر
گری	صفت + گری	اسم	وحشی‌گری، موذی‌گری
یت	اسم / صفت + یت	اسم	شخصیت، جمعیت
ار	بن ماضی + ار	اسم	کردار، رفتار، کشتار، گفتار
ه / ه	بن ماضی + ه / ه	صفت	افسرده، گرفته، رسیده
	بن مضارع + ه / ه	اسم	گریه، ستیزه، گیره، پیرایه
	اسم + ه	اسم	زبان، دهانه، گردنه، چشمه
	صفت + ه / ه	اسم	زرد، سفیده، شوره، سبزه
یش	بن مضارع + یش	اسم	روش، گویش، بینش، نگرش
ان	بن مضارع + ان	صفت / قید	گریان، دوان، خندان، روان

صبحانه، شاگردانه، شکرانه	اسم	اسم + انه	
مردانه، زنانه، سالانه، کودکانه	صفت / قید	اسم + انه	انه
محرمانه، متأسفانه، مخفیانه	صفت / قید	صفت + انه	
دوگانه، پنج‌گانه، هفده‌گانه	صفت	صفت شمارشی + گانه	گانه
رونده، ، گوینده، چرنده	صفت	بن مضارع + نده	نده
جویا، روا، کوشا، بینا، پذیرا	صفت	بن مضارع + ا	ا
خواستگار، ماندگار، آفریدگار	صفت	بن فعل + گار	گار
قهوه‌چی، معدن‌چی	اسم	اسم + چی	چی
دربان، پاسبان، آسیابان	اسم	اسم + بان	بان
گلدان، قلمدان، چینه‌دان	اسم	اسم + دان	دان
گلستان، هنرستان، افغانستان	اسم	اسم + ـستان	ـستان
شامگاه، دانشگاه، پالایشگاه	اسم	اسم + گاه	گاه

- اگر «ستان» نشانهٔ زمان باشد (زمستان) تجزیه نمی‌شود اما اگر نشانهٔ مکان باشد (دبیرستان) تجزیه می‌شود.

- «گی» گونه‌ای از «ی» است در واژه‌هایی که به «ه / ه» ختم می‌شوند: خانگی، هفتگی، همیشگی، خانوادگی
- تفاوت «وحشی‌گری، موذی‌گری، یاغی‌گری، لالایی‌گری» با واژه‌ای مثل «کوزه‌گری» این است که: «کوزه‌گر» به تنهایی استعمال می‌شود اما «یاغی‌گر» و «موذی‌گر» مستعمل نیستند. به همین دلیل، در کوزه‌گری تنها «ی» پسوند مورد نظر است و در یاغی‌گری، «گری».

پنج تست ساخت واژه

۱۶. ساختمان کدام واژه با بقیه متفاوت است؟
(۱) سپیده	(۲) آرایه‌ها
(۳) منش	(۴) هفته
۱۷. تعداد واژه‌های «وندی»، «وندی - مرکب» و «مرکب» به ترتیب در کدام گزینه است؟
- «احساسات - گزارش - نامه‌ها - زندگی - زمستان - کندوکاو - سرزمین - گوشه - مدیریت - سربازی - روزنامه - برابر»
(۱) هفت - سه - دو	(۲) شش - سه - دو
(۳) هفت - سه - دو	(۴) شش - دو - دو
۱۸. در عبارت «بر لبان تیره افق لبخند نور شکفت و از ستیغ کوه، آفتابی زرین زبانه‌کشید و پاره‌های رعب‌آور شب را به دوردست‌ها سوق داد و بر خرای جاهلیت سیاه من پرتو سبز الهامی بازتابید.» به ترتیب چند واژه «وندی - مرکب» و «مرکب» وجود دارد؟
(۱) سه - دو	(۲) یک - سه
(۳) یک - دو	(۴) سه - یک

۱۹. تعداد واژه «وندی - مرگب» در کدام گزینه بیشتر است؟

- (۱) دقیقه‌ها به یکدیگر جای می‌سپارند و در کشاکشی پیاپی از هم پیشی می‌جویند.
- (۲) برخی شعر غنایی را حاصل آرامش نسبی پس از جنگ‌های پی‌درپی می‌دانند.
- (۳) دستور زبان دوره دبیرستان بر مبنای نظریه ساخت‌گرایی نوشته می‌شود.
- (۴) انجام تمرین به یادگیری اساسی درس کمک می‌کند.

۲۰. در کدام گزینه واژه «وندی» بیشتری به کار رفته است؟

- (۱) نسبت روی تو با ماه فلک می‌کردم
- چو بدیدم رخ زیبای تو چیز دیگر است
- (۲) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست
- مر زبان را مشتری جز گوش نیست
- (۳) خاموشی نیست خالی از نمکی
- لیک، وقت جواب بی‌نمک است
- (۴) لعل جان‌بخش لب‌ت دل‌های مسکینان به لطف
- جمع می‌دارد ولی زلفت مشوش می‌کند

واژه در زنجیره سخن / مُمال

واژه ۲

معنای برخی واژه‌ها تنها در جمله یا زنجیره سخن قابل درک است. با استفاده از شیوه‌های زیر، می‌توان به معنای دقیق تر هریک از واژه‌ها پی برد:

الف قرار گرفتن واژه در جمله:

 مثال: ماه، طولانی بود. ماه، تابناک بود.

ب با توجه به رابطه‌های معنایی:

 مثال: سیر و بیزار (ترادف) سیر و گرسنه (تضاد)

سیر و پیاز (تناسب) سیر و گیاه (تضمن)

۱ ترادف: همان مترادف (هم‌معنی) است.

 مثال: عشق، دوستی، محبت، مهربانی

۲ تضاد: کلمات از جهت معنا ضد هم هستند.

 مثال: سیاه و سفید، روز و شب، سیر و گرسنه، تفریق و جمع

۳ تناسب: ارتباط دو لغت نسبت به هم یا از جهت ظاهر و یا معنا

 مثال: پرنده، شکارچی، بال، پر، دام

۴ تضمن: یک واژه مجموعه (کلی) و واژه دیگر زیرمجموعه آن است.

 مثال: ورزش و توپ / گل و نسترن

مُمال

تبدیل مصوت «ا» به مصوت «یا» مُمال نام دارد.

 مثال: حجاب (حجیب)، رکاب (رکیب)، سلاح (سلیح)،

اسلامی (اسلیمی)

• در ممال، واژه مورد نظر بعد از تغییر، معنی اش عوض نمی‌شود.

پنج تست واژه در زنجیره سخن / مُمال

۲۱. «وجاهت» با کدام واژه رابطه معنایی «ترادف» ندارد؟

- (۱) عزت (۲) حرمت (۳) وقار (۴) زیبایی

۲۲. رابطه معنایی واژه‌های کدام گزینه با بقیه تفاوت دارد؟

- (۱) یاس و نسترن (۲) ثانیه و زمان

- (۳) مداد و لوازم‌التحریر (۴) سیر و گیاه

۲۳. رابطه معنایی «پزشکی» و «علوم» در کدام گزینه دیده شده است؟

- (۱) تناسب (۲) تضاد (۳) ترادف (۴) تضمّن

۲۴. رابطه معنایی «تضاد» در کدام گزینه دیده می‌شود؟

- (۱) آشفته و سرگردان (۲) عشق و معشوق

- (۳) سنگ و سبو (۴) موی و بدن

۲۵. کدام بیت فاقد واژه «ممال» است؟

- (۱) چشم‌بندست آتش از بهر حجب رحمت است این سر برآورده ز جیب

- (۲) اندر آ و دیگران را هم بخوان کاندر آتش شاه بنهادست خوان

- (۳) ز پای و رکیب و ز دست و عنان ز بازوی وز آب داده سنان

- (۴) ز هر سو هیونی تکاور بتاخت سلیح سواران جنگی بساخت

واژه‌ها در گذر زمان واژه ۳

برای هر واژه در گذر زمان ممکن است یکی از وضعیت چهارگانه زیر به وجود آید:

۱ قبلاً وجود داشته و الان دیگر وجود ندارد.

 مثال: آزنداک (رنگین کمان) / خوازه (طاق نصرت) / خوالگیر (آشپز)

۲ معنای قدیم خود را حفظ کرده است:

 مثال: آسمان، گل، دریا، شاد، غم

۳ معنای قدیم را حفظ کرده و معنی جدید هم گرفته است.

 مثال: زین (زین اسب و چارپا / زین دوچرخه) / یخچال (یخچال‌های کوهستانی / وسیله‌ای در منزل)

۴ معنی قدیم را از دست داده و معنی جدید گرفته است.

 مثال: دستور: وزیر (قدیم) / امر، فرمان (جدید)
شوخ: چرک (قدیم) / انسان شوخ و بذله‌گو (جدید)

پنج تست واژه‌ها در گذر زمان

۲۶. در کدام گزینه واژه‌ای معنای قدیم را از دست داده و معنی جدید پیدا کرده است؟

(۱) سپر (۲) سفینه (۳) سوگند (۴) رکاب

۲۷. در کدام گزینه واژه‌ای معنای قدیم را حفظ و معنای جدید هم گرفته است؟

(۱) شادی (۲) سوفار (۳) برگستوان (۴) کرسی

۲۸. در کدام گزینه واژه‌های کاملاً متروک دیده می‌شود؟

- (۱) آزن‌داک (۲) رکاب (۳) یخچال (۴) سپر

۲۹. در کدام گزینه واژه‌های معنای سابق را از دست داد و معنای جدید یافته است؟

- (۱) اقیانوس (۲) سپر (۳) دروازه (۴) مزخرف

۳۰. از میان واژه‌های مشخص‌شده، کدام واژه با همان معنای قدیم خود کاربرد دارد؟

- (۱) بر این نیز بهرام سوگند خواست
زبان بود بر جان او بند خواست
(۲) پرستنده دختر به آیین خویش
ز خوالیگران خوان و می خواست پیش
(۳) ز هر سو زبانه همی برکشید
کسی خود و اسب و سیاوش ندید
(۴) مرا آرزو در زمانه یکی است
که آن آرزو بر تو دشوار نیست

بخش هشتم

تشریح دستوری جمله‌های مهم

بسته ۱

۱ باران رحمت بی حسابش همه را رسیده.

۲ کرم بین و لطف خداوندگار

گنه بنده کرده است و او شرمسار

۳ ای مرغ سحر عشق ز پروانه پیاموز

کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

۴ گفت آگه نیستی کز سر در افتاد ت کلاه

۵ دست از مس وجود چو مردان ره بشوی

تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

پاسخ بسته ۱

۱ باران رحمت بی حسابش همه را رسیده.

نهاد مضاف‌الیه صفت مضاف‌الیه متمم فعل

۲ کرم بین و لطف خداوندگار

مفعول فعل مفعول مضاف‌الیه

گنه بنده کرده است و او شرمسار

مفعول نهاد فعل نهاد مسند

۳ ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز

منادا مضاف‌الیه مفعول متمم فعل

کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

منادا مضاف‌الیه نهاد فعل نهاد فعل

۴ گفت آگه نیستی کز سر در افتاد ت کلاه

فعل مسند فعل متمم فعل مضاف‌الیه نهاد

• «ت» جابجایی ضمیر است. (از سرت کلاه در افتاده)

۵ دست از مس وجود چو مردان ره بشوی

مفعول متمم مضاف‌الیه متمم مضاف‌الیه فعل

تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

حرف ربط مفعول مضاف‌الیه فعل مسند فعل

بخش نهم

کنکورستان

۱۰۶. در کدام عبارت «شاخص» یافت می‌شود؟ (خارج ۹۳)

- (۱) سجده شکر کرد خدای را عزوجل بر سلامت امیر و نامه نبشته آمد.
- (۲) روز دوشنبه امیرمسعود شبگیر، برنشست و به کران رود هیرمند رفت.
- (۳) از قضای آمده، پس از نماز امیر کشتی‌ها بخواست و ناوی ده بیاوردند.
- (۴) امیر از آن جهان آمده، به خیمه فرود آمد و جامه بگردانید و تر و تباه شده بود.

۱۰۷. در عبارت «عطار نیشابوری، یکی از برجسته‌ترین شاعران زبان فارسی است که به درجه بالایی از کمال معرفت دست یافت و آنچه را که سنایی در آغاز کار از سرمایه‌های عرفانی به عرصه شعر فارسی وارد کرد با هنرمندی به کمال نسبی نزدیک ساخت» چند «وابسته وابسته» به کار رفته است؟ (خارج ۹۳)

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۰۸. ساخت دستوری مقابل کدام گروه کلمات، نادرست است؟ (خارج ۹۳)

- (۱) خنده، آسایش، ستیزه، نگرش + بن مضارع + پسوند ← اسم
- (۲) گلستان، شامگاه، لاله‌زار، نمکدان = اسم + پسوند ← اسم
- (۳) ثروتمند، پهناور، سوزناک، بارور = اسم + پسوند ← صفت
- (۴) امیدوار، شاه‌وار، جشنواره، گوش‌واره = اسم + پسوند ← صفت

۱۰۹. در همه ابیات به استثنای بیت جای مضاف و مضاف‌الیه عوض شده است. (ریاضی ۹۳)

- (۱) کشور تدبیر را زیر و زبر سازد قضا
ور نه در ملک رضا نوشیروان عادل است

بخش دهم

آزمون جامع

۱. اگر صامت‌ها را با «ص» و مصوّت‌ها را با «م» نمایش دهیم، ترکیب واج‌های واژه «آسایشگاه» به ترتیب، در کدام گزینه، نشان داده شده است؟
(سراسری انسانی ۸۱)

- (۱) ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص
- (۲) ص / ص / م / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص
- (۳) ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / م
- (۴) م / ص / م / ص / م / ص / م / ص / م / م / ص / م / م

۲. گروه بدلی در عبارت «آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتاب، که مشّت خونین و بی‌تاب قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم»، از چند واج تشکیل شده است؟ (سراسری ریاضی ۸۸)

- (۱) ۲۸ (۲) ۲۹ (۳) ۳۰ (۴) ۳۱

۳. در میان واژه‌های وندی زیر، چند واژه بیش از یک «وند» دارند؟
«دانشمند، ناشکری، قالیچه، هم‌عقیده، ستایشگر، هنرستانی، بیکار، نسنجیده، همراهی، خواندنی، خانوادگی»
(خارج از کشور ۹۰)

- (۱) چهار (۲) شش (۳) پنج (۴) هفت

۴. از میان واژه‌های زیر به ترتیب چند واژه وندی، مرکّب و وندی-مرکّب است؟

پرواربندی - کارانه - پذیرا - خدانشناس - خویشتن‌دار - تأسفانگیز - نامردمی - یک‌طرفه - مالا مال - گلاب - ناشنوایی - آشتی‌کنان - بی‌برنامگی - حقوق‌بگیر
(سراسری انسانی ۸۵)

- (۱) چهار، چهار، شش (۲) پنج، سه، شش
- (۳) چهار، سه، هفت (۴) پنج، دو، هفت

۵. کدام دو لفظ معنای قدیم خود را از دست داده‌اند؟

- (۱) دستور، رعنا (۲) خنده، زیبایی
- (۳) سپه‌شکن، هوشمند (۴) شادی، گریه

بخش نهم

پاسخ نامه

۱۶. گزینه ۳»

«منش» ساده است. سپیده، وندی است (سپید + ه)، آرایه‌ها، وندی است. / (آرا + ه + ها) هفته، وندی است. (هفت + ه)

۱۷. گزینه ۱»

«وندی»: احساسات، گزارش، نامه‌ها، زندگی، زمستان‌ها، گوشه، مدیریت
«وندی - مرکب»: کند و کاو، سربازی، برابر
«مرکب»: سرزمین، روزنامه

۱۸. گزینه ۳»

وندی - مرکب: دور دست‌ها (دور + دست + ها)
مرکب: لبخند، رعب‌آور

۱۹. گزینه ۱»

گزینه اول: کشاکشی، پیاپی / گزینه دوم: پی در پی / گزینه سوم:
ساخت‌گرایی / گزینه چهارم: یادگیری

۲۰. گزینه ۳»

«خاموش + ی»، «نمک + ی» و «بی + نمک» همگی وندی هستند.
در گزینه اول: زیبا / در گزینه دوم: بی‌هوش / در گزینه چهارم: دل‌ها
و مسکینان

۲۱. گزینه ۳»

وقار یعنی «متانت، آرامی»

۲۲. گزینه ۱»

«یاس و نسترن» رابطه «تناسب» دارند ولی در سایر گزینه‌ها رابطه
«تضمن» دیده می‌شود.

بخش دوازدهم

تمرین‌های مهم

کارگاه‌های کتب‌درسی

درس اول - فارسی ۱

دهم

۲ بیت زیر را بر اساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.
«گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغله زن، چهره نما، تیز پا»

درس دوم - فارسی ۱

دهم

۵ جدول زیر را کامل نمایید. (با حفظ شخص)

مضارع اخباری	ساخت منفی	امر	فعل
.....			شنیده بودی
.....			دارد می رود
.....			خواهند پرسید

بخش سیزدهم

تکنیک‌ها و دانستنی‌های دستور زبان فارسی

❏ شیوه شمارش جمله‌ها

- ❶ هر فعل نماینده یک جمله است.
- ❷ فعل‌های محذوف را باید محاسبه کرد.
- 📌 **مثال:** داخل کلاس هم میز وجود دارد، هم صندلی (وجود دارد)
- ❸ منادا و صوت هم هر کدام یک جمله محسوب می‌شوند:
- 📌 **مثال:** از من خسته نمی‌پرسیدی؟ آه ای دوست چرا تنهایی؟ (۴ جمله)

❏ جدول معادل‌های مؤدبانه کلمات

گونه معمولی	گونه مؤدبانه	
	برای خودم	برای دیگری (مخاطب)
من	بنده - این جانب	_____
تو	_____	شما / حضرت عالی / جناب عالی / سرکار
آمدن	خدمت رسیدن / مشرف شدن	تشریف آوردن / تشریف فرما شدن
رفتن	مرخص شدن / رفع زحمت کردن	تشریف بردن
گفتن	عرض کردن / به عرض رساندن	فرمودن
خوردن	صرف کردن / صرف شدن	میل کردن / فرمودن (بفرمایید) نوش جان کردن
دادن	تقدیم کردن	مرحمت کردن